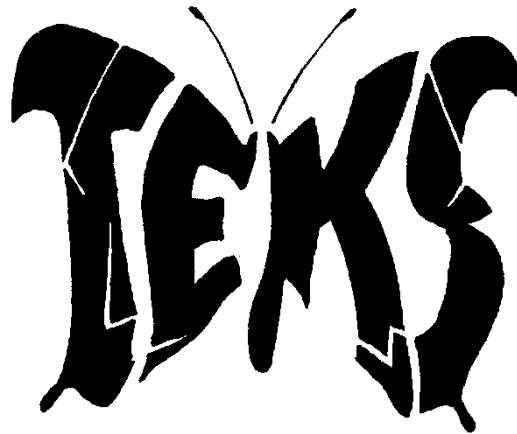

w-album 21

2018

**Turun Eläin- ja Kasvitieteellinen Seura ry
Hyönteiskerho**

**Suomelle uusia sekä maastamme huonosti
tunnettuja ahmaspistiäislajeja (Hymenoptera,
Ichneumonidae) ja lajin *Phygadeuon striiventris*
Hellén koiraan kuvaus**

Reijo Jussila

w-album

21 (2018)

ISSN 1795-665X

ISSN 1795-6668

ISBN 978-952-5793-30-7 (nid.)

ISBN 978-952-5793-31-4 (PDF)

w-album on hyönteistieteellinen verkkojulkaisuna ilmestyvä lehti, jossa julkaistaan laajahkoja paikallisfaunistisia hyönteisselvityksiä. Lehden pääasiallinen julkaisukieli on suomi. Lehti ilmestyy epäsäännöllisesti sen julkaisualaan sopivien artikkelien tarjonnasta riippuen.

Julkaisija: Turun Eläin- ja Kasvitieteellinen Seura, Hyönteiskerho
Publisher: Entomological Club of the Zoological and Botanical Society of Turku, Finland

Toimitus/Editors: Veli-Matti Mukkala
veli-matti@mukkala.fi

Antti Haarto
ahaarto@gmail.com

Käsikirjoitukset lähetetään sähköpostitse toimitukseen rtf-muodossa. Ennen julkaisemista käsikirjoitukset läpikäyvät asiantuntijatarkastuksen. Kirjoittajat vastaavat kielentarkastuksesta.

Manuscripts should be submitted to the editors as e-mail attachments in rtf-format. The manuscripts are reviewed by referees before publishing. The author(s) are responsible for the quality of the language.

Julkaisutapa: pdf-muodossa osoitteessa <https://blogit.utu.fi/teks/w-album/>
Publication: in pdf-format at address <https://blogit.utu.fi/teks/w-album/>

Lehden nimi, *w-album*, pohjautuu hyönteiskerhon logoon, joka on Ari Karhilahden tyylitellemä jalavanopsasiipi (*Satyrium w-album*).

Suomelle uusia sekä maastamme huonosti tunnettuja ahmaspistiäislajeja (Hymenoptera, Ichneumonidae) ja lajin *Phygadeuon striiventris* Hellén koiraan kuvaus

Reijo Jussila

Zoological Museum, Biodiversity Unit, FI-20014 University of Turku, Finland; e-mail: reijo.jussila@utu.fi

Jussila, R. 2018: Suomelle uusia sekä maastamme huonosti tunnettuja ahmaspistiäislajeja (Hymenoptera, Ichneumonidae) ja lajin *Phygadeuon striiventris* Hellén koiraan kuvaus. – w-album (21) 2018, 3-11.

Received 23.4.2017, accepted 3.4.2018

Lyhennelmä. Suomen faunalle ilmoitetaan 10 uutta ahmaspistiäislajia: *Diplazon angustus* Dasch, *Dusona bellipes* (Holmgren), *Mastrus boreaphilus* (Roman), *M. montanus* Horstmann, *M. ridibundus* (Gravenhorst), *M. rubitergator* Aubert, *M. silbernageli* (Kiss), *Micromonodon tener* Kriechbaumer, *Zoophthorus bridgmani* (Schmiedeknecht) ja *Z. dodecellae* (Obrtel & Šedivý). *Phygadeuon striiventris* Hellén ilmoitetaan Nyky-Suomelle uutena lajina sekä kuvataan ensimmäisen kerran sen koiras. *Diplazon laetatorius* (Fabricius) –lajin koiras ilmoitetaan uutena Suomelle sekä koko Euroopalle. Ruotsille uusia lajeja ovat *Mastrus montanus* Horstmann, *M. rubitergator* Aubert ja *Micromonodon tener* Kriechbaumer. Virolle uusi laji on *Dusona bellipes* (Holmgren), Puolalle *Zoophthorus bridgmani* (Schmiedeknecht) ja Norjalle selvitettyinä *Phygadeuon striiventris* Hellén.

Omistan tämän artikkelin pitkäaikaisen ystävänä **Klaus Horstmannin** (1938-2013) muistolle.

New and poorly known Finnish ichneumonid (Hymenoptera) species and description of *Phygadeuon striiventris* Hellén male

Abstract. *Diplazon angustus* Dasch, *Dusona bellipes* (Holmgren), *Mastrus boreaphilus* (Roman), *M. montanus* Horstmann, *M. ridibundus* (Gravenhorst), *M. rubitergator* Aubert, *M. silbernageli* (Kiss), *Micromonodon tener* Kriechbaumer, *Zoophthorus bridgmani* (Schmiedeknecht) and *Z. dodecellae* (Obrtel & Šedivý) are new to the current area of Finland. *Diplazon laetatorius* (Fabricius) male is new to Finland and all Europe. *Mastrus montanus* Horstmann, *M. rubitergator* Aubert and *Micromonodon tener* Kriechbaumer are new to Sweden, *Dusona bellipes* (Holmgren) to Estonia and *Zoophthorus bridgmani* (Schmiedeknecht) to Poland. *Phygadeuon striiventris* Hellén is new to Norway and the male is described for the first time.

I will dedicate this article to my long-standing friend **Klaus Horstmann** (1938-2013) to his memory.

Ahmaspistiäiset on Suomen lajirikkain hyönteisheimon. Se käsittää ainakin 2700 maastamme ilmoitettua lajia. Faunallamme löytyy niitä kuitenkin edelleen lisää, koska keräyksiä on tehty vähän eikä tutkijoitakaan ole koskaan ollut kovin monia.

Terminologiassa on käytetty ennen kaikkea Pimplinae-käsikirjaa (Fitton ym. 1988). Levinneisyystiedot on saatu Taxapad-luettelosta (Yu ym. 2005) ja alkuperäiskirjoituksista.

Campopleginae

Dusona bellipes (Holmgren, 1872)

Campoplex bellipes Holmgren, 1872
Dusona vernalis Hinz, 1957

U: Pyhtää 670:347, 10.VI.-10.VII.2000, 1 ♀, V.-M. Mussalo leg.

EH: Lahti, Mukkula 676:342, 29.V.-3.VI.2002, 1 ♀, O. Blomster leg.

Viro: Saaremaa, Kaali, 30.V.1990, 1 ♀, M. Koponen leg.

Dusona bellipes muistuttaa lähinnä lajia *D. bicoloripes* (Ashmead, 1906). Molempien lajien otsassa on tuntosarven tyven ja verkkosilmän välissä kyhmy. Sen erottaa jälkimmäisestä lajista parhaiten propodeumin keskiosan voimakkaammasta pitkittäispainaumasta ja mustien takareisien punertavista kärjistä (ks. tarkemmin Hinz 1957 ja Horstmann 2009a).

Laji on paitsi Suomen myös Viron faunalle uusi. Sitä on tavattu aikaisemmin Ruotsista, Tanskasta, Venäjältä, Latviasta, Saksasta, Puolasta, Valko-Venäjältä, Englannista, Hollannista, Belgiasta, Ranskasta, Sveitsistä, Itävallasta, Romaniasta, Etelä-Koreasta ja Japanista (Horstmann 2011, Choi & Lee 2014).

Cryptinae: Phygadeuontini

Mastrus boreophilus (Roman, 1939)

Cecidonimus boreophilus Roman, 1939

V: Nousiainen, Tepastus 6735:3237, 1.-15.VI.2004, 1 ♀, R. Jussila leg. (K. Horstmann det.)

V: Taivassalo, Orikvuori 6733:3208, 18.VII.-21.VIII.2003, 1 ♀, A. Haarto & V.-M. Mukkala leg. (K. Horstmann det.)

U: Espoo 668:337, 10.VII.1998, 1 ♀, R. Jussila leg.

EH: Janakkala 6754:3369, 12.IX.1982, 1 ♀, M. Koponen leg. (K. Horstmann det.)

Mastrus boreophilus muistuttaa Suomessa yleistä lajia *M. fumipennis* (Thomson, 1884), mutta sillä lonkat ovat täysin vaaleat, kun taas jälkimmäisellä lajilla ne ovat mustat ja vain etummaisissa lonkissa on myös jonkin verran valkoista. Lisäksi *M. boreophilus* –naaraan munanasetin on ohuempi ja takasäärtä pitempi, kun taas *M. fumipennis* –naaraalla se on paksumpi ja takasäärtä lyhyempi (ks. tarkemmin Roman 1939).

Laji on Suomelle uusi. Lajia on saatu myös Ruotsista, Puolasta ja Isosta Britanniaasta ja Espanjasta (Bordera & Selfa 1992, Yu ym. 2005, Schwarz & Shaw 2011).

Mastrus montanus Horstmann, 1990

V: Sauvo, Karuna 6693:3256, 18.-28.VII.1999, 1 ♂, R. Jussila leg.

V: Sauvo, Karuna 6693:3256, 23.IX.-20.X.2002, 1 ♀, R. Jussila leg. (K. Horstmann det.)

EK: Jäppilä, Sorsasalo 6815:3534, 21.VII.-17.VIII.2001, 1 ♀, P. Martikainen leg. (K. Horstmann det.)

EH: Orivesi 683:336, 14.-29.IX.2000, 1 ♀, T. Koskinen leg. (K. Horstmann det.)

Ruotsi, Ång: Ängerån, 15.-30.VI.1978, 1 ♂, K. Müller leg.

Suomesta uutena löytynyt *Mastrus montanus* –laji muistuttaa Suomesta aikaisemmin tavattua *Mastrus pictipes* (Gravenhorst, 1829) –lajia, mutta sen erottaa tästä lähinnä yläleuoista, joissa on valkoinen tyvi. Lisäksi naaraan munanasettimen pituus on 1,4–1,5 x takasäären pituus, mutta jälkimmäisellä lajilla vastaava suhdeluku on 1,9–2,2. (ks. Horstmann 1990).

Lajia on saatu aikaisemmin Saksasta ja Puolasta (Horstmann 1990, Yu ym. 2005). Se on myös Ruotsille uusi laji.

Mastrus ridibundus (Gravenhorst, 1829)

Hemiteles ridibundus Gravenhorst, 1829

Viro, FL40: Aru, 14.VIII.2002, 1 ♀, K. Elberg leg. (K. Horstmann det.)

Suomesta ei ole tavattu lainkaan naaraita, mutta koiraita on löytynyt yhteensä 35 yksilöä seuraavista luonnontieteellisistä maakunnista: U, EK, St, EP, PH, PK, KP, Kn, PP, ja KemL.

Koiraita on löytynyt myös Ruotsista kaksi, Virosta kolme ja Ranskasta yksi.

Tämä sekä seuraava Suomelle uusi laji eroavat muista maastamme löytyneistä samankaltaisista *Mastrus* –lajeista, *M. costalis* (Thomson, 1884) ja *M. fumipennis* (Thomson, 1884), sekä Suomelle uudesta lajista *M. silbernageli* (Kiss, 1929)

lähinnä siten, että niiden posket ja mesoscutum ovat selvästi kiiltävät (ks. lisää Horstmann 2009b).

Lajia on saatu suuresta osasta Eurooppaa sekä USA:sta ja Argentiinasta (Yu ym. 2005, Torréns & Tortosa 2008). Se on uusi myös Viron faunalle.

Mastrus rubitergator Aubert, 1977

V: Nousiainen, Tepastus 6735:3237, 29.VIII.-11.IX.2004, 1 ♀, R. Jussila leg. (Kuva 1)

V: Sauvo, Karuna 6693:3256, 20.VI.-9.VII.1998, 1 ♂, 10.-21.VIII.2000, 1 ♂ ja 5.VI.-2.VII.2001, 1 ♂, R. Jussila leg.

V: Taivassalo, Orikvuori 6733:3208, 20.IV.-21.V.2003, 1 ♂, A. Haarto & V.-M. Mukkala leg.

V: Turku 671:322, 10.IX.1978, 1 ♀, R. Jussila leg.

V: Turku, Paattinen 6737:3244, 8.-30.VI.1996, 1 ♀, R. Jussila leg. (K. Horstmann det.)

V: Turku, Ruissalo 6711:3234, 1 ♀, 26.VIII.1958, R. Jussila leg. (K. Horstmann det.)

U: Pyhtää, Kangas 673:347, 15.-31.VII.2002, 1 ♂, V.-M. Mussalo leg.

EH: Lammi, biologinen asema 3773:3394, 20.VI.-20.VII.2014, 1 ♂, J. Vilen leg.

EP: Lapväärtti 671:321, 23.VII.1990, 1 ♂, R. Jussila leg.

Ruotsi, Ång: Ängerån, 2.-20.VIII.1978, 1 ♂, K. Müller leg.

Mastrus rubitergator muistuttaa lähinnä edellistä lajia (*M. ridibundus*), mutta propodeumin *area superomedia* on ± neliömäinen, metasoman ensimmäisen tergiitin selkäharjut ovat heikommat ja naaraan munanasetin vähemmän tukeva (ks. tarkemmat kuvaukset Aubert 1977).

Laji on Suomelle uusi. Lajia on tavattu aikaisemmin Ranskasta (Yu ym. 2005). Se on uusi myös Ruotsin faunalle.

Mastrus silbernageli (Kiss, 1929)

Hemiteles silbernageli Kiss, 1929

Hemiteles leptocryptoides Schmiedeknecht, 1933

A: Maarianhamina 668:310, 29.VIII.1975, 1 ♀, R. Jussila leg.

V: Kaarina, Rauhalinna 6708:3247, 15.II.1993, 1 ♀ sisälle tuodusta koivuhalosta ja 5.IX.1999, 1 ♀, V.-M. Mukkala leg.

V: Korppoo 6684:3195, 16.VII.-6-IX.1997, 1 ♀, A. Haarto leg.

V: Korppoo, Hevosluoto 6707:3200, 14.VII.-24.VIII.2008, 1 ♀, J. Vilen leg.

V: Nousiainen, Tepastus 6735:3237, 1.-15.VIII.2002, 1 ♀, R. Jussila leg. (K. Horstmann det.)

V: Piikkiö, Bussila 671:325, 24.V.1999, 1 ♀, A. Lehtinen leg.

V: Sauvo, Karuna 6693:3256, 31.VII.-9.VIII.1998, 1 ♀, 18.-28.VII.1999, 1 ♀ (K. Horstmann det.) ja 24.VI.-9.VII.2000, 1 ♀ (K. Horstmann det.), R. Jussila leg.

V: Taivassalo, Orikvuori 6733:3208, 11.VI.-18.VII.2003, 1 ♀, A. Haarto & V.-M. Mukkala leg.

U: Hanko, Russarö 664:327, 8.-27.IX.2005, 1 ♀, A. & J. Kullberg leg. (K. Horstmann det.)

U: Porvoo, Stenböle 6696:3428, 1 ♀, 14.VII.2000, J. Karjalainen leg. (K. Horstmann det.)

U: Raasepori, Billnäs 666:331, 18.VIII.2005, 1 ♀, I. Kakko leg.

EK: Kotka, Haapasaari 668:351, 6.-25.VII.2000, 1 ♀, T. Ranki & J. Tiittanen leg.

EH: Somero, Häntälä 6723:3302, 15.VI.-4.VIII.2000, 1 ♀, A. Haarto & V.-M. Mukkala leg.

ES: Mikkeli 6830:3501, 5.VII.1987, 1 ♀, M. Koponen leg. (K. Horstmann det.)

ES: Ristiina 6826:3502, 5.VI.1983, 1 ♀, M. Koponen leg. (K. Horstmann det.)

EP: Ilmajoki, Niinimaa 6970:3264, 26.V.-4.VII.2006, 1 ♀, V.-M. Mukkala leg. (K. Horstmann det.) ja 16.VI.-26.VII.2007, 1 ♀, V.-M. Mukkala leg. (K. Horstmann det.)

EP: Vaasa 700:323, 6.VII.1950, 1 ♀, R. Jussila leg. (K. Horstmann det.)

PS: Savonranta 6908:3608, 18.VI.-13.VII.1996, 1 ♀, P. Martikainen leg. (K. Horstmann det.)

KemL: Kittilä 7518:3399, 30.VI.-18.VII.1988, 2 ♀♀, J. Siitonen leg. (K. Horstmann det.)

Koiraita on löytynyt yhteensä 19 yksilöä seuraavista luonnontieteellisistä maakunnista V, EK, St, EH, KP ja PeP. Laji on Suomelle uusi. Yksi koiras on löytynyt myös Virosta: Haapsalu, 29.V.1990, M. Koponen leg.

Laji muistuttaa Suomesta aikaisemmin ilmoitettua lajia *M. fumipennis* lähinnä siitä, että sen metasoman toinen tergiitti on lähes kokonaan matta, ja *M. costalis* -lajista sen voi helpoimmin erottaa propodeumin *area superomedian* kautta, joka on tällä lajilla neliömäinen ja jälkimmäisellä lajilla selvästi pituuttaan leveämpi (ks. tarkemmat tiedot Kiss von Zilach 1929).

Lajia on tavattu aikaisemmin ainakin Belgiasta, Saksasta, Unkarista ja Ranskasta (Yu ym. 2005).

Kuva 1. *Mastrus rubitergator* Aubert. (Kuva: Eläinmuseo, Turun yliopisto, V. Rinne ©)

Micromonodon tener Kriechbaumer, 1893

V: Korppoo 668:319, 1.-15.VII.1991, 1 ♀, A. Haarto leg. (Kuva 2)

V: Turku, Pikisaari 671:323, 24.VI.-7.VII.2001, 1 ♀, M. Mikkola leg. (K. Horstmann det.)

ES: Mikkeli 6835:3503, 3.V.2001, 2 ♀♀, M. Koponen leg. (K. Horstmann det.)

Ruotsi, Ång: Ängerån, 15.-21.VII.1978, 2 ♀♀ ja 31.VII.1978, 1 ♀, K. Müller leg. (K. Horstmann det.)

Laji ja suku ovat uusia sekä Suomelle että Ruotsille. *Micromonodon* Förster, 1861 –suku, jossa on vain tämä laji Euroopassa, muistuttaa lähinnä sukua *Clypeoteles* Horstmann, 1973, mutta ylähuulesta puuttuvat hampaat. Lisäksi pää ja keskiruumis ovat vähemmän karkeapintaiset ja munanasetin on metasoman pituinen, kun jälkimmäisen suvun yksilöillä se on vain metasoman ensimmäisen jaokkeen pituinen (ks. Horstmann 1978).

Sitä on tavattu aikaisemmin ainakin Saksasta, Puolasta, Unkarista ja Ranskasta (Yu ym. 2005). *Clypeoteles* –suvun ainoa laji esiintyy myös Suomessa: *C. distans* (Thomson, 1884) [syn.: *C. fennicus* (Hellén, 1967)] (Koponen ym. 1999).

Zoophthorus bridgmani (Schmiedeknecht, 1897)

Hemiteles bridgmani Schmiedeknecht, 1897

V: Korppoo 6684:3195, 16.-31.V.2009, 1 ♀, A. Haarto leg.

V: Sauvo, Karuna 6693:3256, 21.VII.-26.VIII.1998 (Kuva 3), 1 ♀ ja 1-27.VI.1999, 1 ♀, R. Jussila leg.

V: Sauvo, Karuna 6693:3256, 3.-20.VII.2001, 1 ♀, R. Jussila leg. (K. Horstmann det.)

V: Taivassalo, Orikvuori 6733:3208, 18.VII.-21.VIII.2003, 1 ♀, A. Haarto & V.-M. Mikkola leg.

U: Raasepori, Tammisaari 6662:3317, 14.-16.VI.2012, 1 ♀, R. Jussila leg.

EK: Kotka, Lampi 671:349, 25.VII.-2.VIII.1998, 1 ♀, L. Luukkonen leg.

Naaras muistuttaa aikaisemmin Suomesta löytyneitä lajeja *Zoophthorus notaticrus* (Thomson, 1888) ja *Z. palpator* (Müller, 1776), mutta munanasetin on pitempi (1,2–1,5 x takasäären pituus, kun taas jälkimmäisten lajien naaraisten munanasetin on 0,8–0,4 x takasäären pituus). Sen metasoma on tumma.

Tätä Suomelle uutta lajia on tavattu aikaisemmin Länsi-, Keski- ja Etelä-Euroopasta (Bordera & Selfa 1992, Yu ym. 2005).

Kuva 2. *Micromonodon tener* Kriechbaumer. (Kuva: Eläinmuseo, Turun yliopisto, V. Rinne ©)

Kuva 3. *Zoophthorus bridgmani* (Schmiedeknecht). (Kuva: Eläinmuseo, Turun yliopisto, V. Rinne ©)

Zoophthorus dodecellae* (Obrtel & Šedivý, 1960)Hemiteles dodecellae* Obrtel & Šedivý, 1960

V: Sauvo, Karuna 6693:3256, 3.VII.1976, 1 ♀ ja 1.-27.VI.1999, 1 ♂, R. Jussila leg.

U: Espoo, Tontunmäki 6676:3376, 11.-20.VI.2010, 1 ♀, P. Rassi leg.

U: Raasepori, Tammisaari, Gullö 6653:3300, 22.V.2006, 1 ♂, R. Jussila leg.

EH: Forssa, 11.VI.1970, 1 ♂, L. Laukkanen leg.

PK: Tohmajärvi, Onkamo 691:366, 11.-13.VI.2001, 1 ♀, R. Jussila leg. (K. Horstmann det.)

Lajin *Zoophthorus dodecellae* erottaa muista suvun lajeista ± tummien takasäärten valkeasta tyvestä (ks.tarkemmin Obrtel & Šedivý, 1960). Sen metasoma on musta.

Tätä Suomelle uutta lajia on saatu aikaisemmin Etelä- ja Keski-Euroopasta (Yu ym. 2005).

***Phygadeuon striiventris* Hellén, 1967**

Ks: Kuusamo, Ala-Kitka 736:360, 2.VII.1998, 1 ♂, R. Jussila leg.

Ks: Kuusamo, Oulanka 736:360, 25.VII.1986, 2 ♂♂, J. Viramo leg.

Ks: Salla, Aholanvaara 758:357, 2.VII.1998, 1 ♂, R. Jussila leg.

Ks: Salla, Pirunkirkko 759:361, 26.VI.1998, 1 ♂, R. Jussila leg.

KiL: Muonio 7553:3756, 16.VII.2009, 1 ♀, R. Jussila leg.

EnL: Enontekiö, Annjaloanji 7688:3282, 4.VII.-12.VIII.2007, 2 ♂♂, P. Rassi leg.

EnL: Enontekiö, Hetta 7592:3358, 2.-9.VIII.2008, ♂, I. Kakko leg.

EnL: Enontekiö, Karesuvanto, 1 ♂, W. Hellén leg. ja 7605:3312, 16.VII.2009, ♂, R. Jussila leg.

EnL: Enontekiö, Kouttuskaidi 7693:3278, 25.VII.1988, 1 ♀, T. Lammes leg.

EnL: Enontekiö, Urttasjoki 7692:3263, 9.-15.VII.2009, 1 ♂, A. Haarto leg. (Kuva 4)

EnL: Enontekiö, Loassojävi 7690:3263, 9.-15.VII.2009, 1 ♂, V.-M. Mukkala leg. (Kuva 5)

EnL: Enontekiö, Urttasvarri 7692:3263, 9.-15.VII.2009, 20 ♂♂, T. Clayhills, A. Haarto, R. Jussila & V.-M. Mukkala leg.

EnL: Enontekiö, Vuontisjärvi 7567:3382, 17.VII.2009, 1 ♂, R. Jussila leg.

InL: Utsjoki Kaimioaivi, 3.VII.-6.VIII.1966, 1 ♂, A. Puisto & M. Laevuori leg.

InL: Utsjoki, Kevo, 6.-10.VII.1959 ja 17.VII.1961, 4 ♂♂, R. Jussila leg.

InL: Utsjoki, Outakoski 28.VI.1947, 1 ♂, W. Hellén leg.

Laji on Nyky-Suomelle uusi. Kirjallisuudessa on vain alkuperäiskuvauksessa (Hellén 1967) mainittu holotyyppi naaras, joka on luovutetulta alueelta [Ks: Kuolajärvi (= Salla, Kurtti)] sekä Norjasta kysymysmerkillä varustettu koiras (Jussila 1967), joka on nyt vasta todettu kuuluvan tähän lajiin.

Lajin koiras-sukupuoli on ollut aikaisemmin kuvaamaton. Naaras muistuttaa *Phygadeuon rugulosus* (Gravenhorst, 1829) –lajia pitkittäisjuovaisten tergiittiensä, ylähuulen hammasparin ja etusiiven areolet-suonikuvion mukaan. Se eroaa kuitenkin tästä mm. karvaisten verkkosilmiensä kautta.

Isäntälaji on tuntematon. Se lienee kuitenkin kaksisiipisten idiobiontti ektoparasitoidi.

The female of *Phygadeuon striiventris* Hellén, 1967 resembles *Phygadeuon rugulosus* (Gravenhorst, 1829) with its striate tergites 1-2-3, a pair of apical teeth of the clypeus and the closed areolet of the front wing, but its compound eyes are hairy, when they are bare in the latter species.

Description of the male

Body length 4.5-6.0 mm. Head somewhat narrowed behind compound eyes, chagrined on face and malar space, rest of head polished and coarsely punctate; compound eye without hairs; cheek as long as base of mandible; apical margin of clypeus with a pair small teeth; antenna with 19-20 flagellomeres, length-to-thickness ratios: 1st 2.2–3.5, 2nd 2.0–2.5, 10th 1.5–1.7 and penultimate about 1.2. Thorax polished with coarse punctures; notaulus reaching about 0.4 the distance to scutellum; propodeum somewhat rough with distinct carinae, areola rather broad. Areolet of front wing closed, *Cu-a+cu* vein of hind wing opposite and interrupted at its middle. Metasoma dorsally polished, but tergites 1, 2 and partly 3 longitudinally striate.

Black. Blackish or brownish orange on mandibulae, tegulae black or dark brown. Legs black or blackish with ± orange color. Metasoma black, ± orange on 2nd to 4th tergites.

Kuva 4. *Phygadeuon striiventris* Hellén ♂ (Kuva: Eläinmuseo, Turun yliopisto, V. Rinne ©)

Kuva 5. *Phygadeuon striiventris* Hellén ♂. Metasoman ensimmäinen ja toinen tergiitti. First and second tergites of metasoma. (Kuva: Eläinmuseo, Turun yliopisto, V. Rinne ©)

Diplazontinae

Diplazon angustus Dasch, 1964

Diplazon bachmaieri Diller, 1986

V: Nousiainen, Tepastus 6735:3237, 3.VI.2007, 1 ♂, R. Jussila leg. (S. Klopstein det.)

D. angustus muistuttaa meiltä tavatuista suvun ahmasista lähinnä lajia *D. hyperboreus* (Marshall, 1877), mutta sen naama ja kyljet ovat voimakkaammin pisteiset ja sillä on usein suuret keltaiset hartiatäplät (ks. tarkemmin Klopstein 2014).

Tämä Suomelle uusi laji on levinneisyydeltään holarktinen. Sitä on saatu aikaisemmin Ruotsista, Venäjältä, Saksasta, Sveitsistä, Itävallasta, Ranskasta ja USA:sta (Klopstein 2014).

Diplazon laetatorius (Fabricius, 1781)

Ichneumon laetatorius Fabricius, 1781

V: Turku, Kastu 671:323, 1.VII.1981, 1 ♂, R. Jussila leg.

Tämä yksilö on ensimmäinen Suomesta ja koko Euroopasta löydetty koiras. Koiraita on tähän asti tavattu ainoastaan Pohjois-Amerikasta ja Intiasta (Klopstein 2014). Laji on sinänsä erittäin yleinen meillä Suomessa ja levinnyt etelärannikolta pohjoiseen aina Enontekiön ja Inarin Lappia myöten. Laji on kosmopoliittinen (Yu ym. 2005).

Kiitokset

Kiitän seuraavia henkilöitä avunannosta: FT Antti Haarto (Mynämäki, Suomi), Dr. Klaus Horstmann (Würzburg, Saksa, kuoli 30.VII.2013), Dr. Seraina Klopstein (Bern, Sveitsi), dosentti Veli-Matti Mukkala (Kaarina, Suomi), museomestari Veikko Rinne, dosentti Ilari E. Sääksjärvi (Naantali, Suomi) ja FT Gergely Várkonyi (Kuhmo, Suomi).

Acknowledgements

I would like to thank the following persons for helping in many ways during the study: Dr. Antti Haarto (Mynämäki, Finland), Dr. Klaus Horstmann (Würzburg, Germany, passed away 30 July 2013), Dr. Seraina Klopstein (Bern, Switzerland), adj. prof. Veli-Matti Mukkala (Kaarina, Finland), Senior Museum Technician Veikko Rinne, adj. prof. Ilari E. Sääksjärvi (Naantali, Finland) and Dr. Gergely Várkonyi (Kuhmo, Finland).

Kirjallisuus (References)

Aubert, J.-F. 1977: Nouvelle série d'Ichneumonides pétiolées inédites. – Bulletin de la Société Entomologique de Mulhouse: 1-40.

Bordera, S. & Selfa, J. 1992: Mastrina (Hymenoptera, Ichneumonidae) de la Comunidad Valenciana. – Miscellanea Zoológica 16: 117-122.

Choi, J.-K. & Lee, J.-W. 2014: Addition to the study of the genus *Dusona* (Hymenoptera, Ichneumonidae, Campopleginae) in Korea with description of a new species and key to the Korean species. – *Zookeys* 424: 59–89.

Fitton, M. G., Shaw, M. R. & Gauld, I. D. 1988: Pimplinae Ichneumon-flies. Hymenoptera, Ichneumonidae (Pimplinae). – Handbooks for the identification of British insects 7: 1, 1-110.

Hellén, W. 1967: Die Ostfennoskandischen Arten der Kollektivgattungen Phygadeuon Gravenhorst und Hemiteles Gravenhorst (Hymenoptera, Ichneumonidae). – Notulae Entomologicae 47: 81-116.

Hinz, R. 1957: Zur Systematik und Ökologie der Ichneumoniden I (Hym.). – Deutsche Entomologische Zeitschrift 4: 86-90.

Horstmann, K. 1978: Revision der Gattungen der Mastrina Townes (Hymenoptera, Ichneumonidae, Hemitelinae). – Zeitschrift Arbeitsgemeinschaft Österreichischer Entomologen 30: 65-70.

Horstmann, K. 1990: Nachbeschreibungen einiger Schlupfwespen-Arten aus den Gattungen Mastrus Förster, Odontoneura Förster und Zoophthorus Förster (Hymenoptera, Ichneumonidae, Cryptinae). – Zeitschrift Arbeitsgemeinschaft Österreichischer Entomologen 42: 1-14.

Horstmann, K. 2009a: Revision of the western Palearctic species of *Dusona* Cameron (Hymenoptera, Ichneumonidae, Campopleginae). – *Spixiana* 32: 45-110.

Horstmann, K. 2009b: Revisionen von Schlupfwespen-Arten XIII (Hymenoptera, Ichneumonidae). – Mitteilungen der Münchner Entomologischen Gesellschaft 99, 37-44.

Horstmann, K. 2011: Verbreitungen und Wirte der *Dusona*-Arten in der Westpaläartis (Hymenoptera, Ichneumonidae, Campopleginae). – *Linzer Biologische Beiträge* 43: 1295-1330.

Jussila, R. 1967: Ichneumonidae from Hardangervidda. In: Fauna of the Hardangervidda 2. – Zoologisk Museum, Universitetet i Bergen: 1-50.

Kiss von Zilach, A. 1929-1930: Dritter Beitrag zur Kenntnis der ungarischen und siebenbürgischen Ichneumoniden- (Schlupfwespen) Fauna. – Verhandlungen und mitteilungen des Siebenbürgischen vereins für Naturwissenschaft in Hermannstadt 79-80: 89-144.

Klopfstein, S. 2014: Revision of the Western Palaearctic Diplazontinae (Hymenoptera, Ichneumonidae). – Zootaxa 3801 (1): 149 pp.

Koponen, M., Jussila, R. & Vikberg, V. 1999: Suomen loispistiäisluettelo (Hymenoptera, Parasitica). Osa 3. heimo Ichneumonidae, alaheimo Cryptinae. – Sahlbergia 4: 19-52.

Obrtel, R. & Šedivý, J. 1960: Hemiteles dodecellae n. sp. (Hym. Ichn.), a new parasite of the pine budworm. – Casopis Československe Spolecnosti Entomologicke: 143-145.

Roman, A. 1939: Nordische Ichneumoniden – und einige andere. – Entomologisk Tidskrift: 176-205.

Schwarz, M. & Shaw, M. R. 2011. Western Palaearctic Cryptinae (Hymenoptera: Ichneumonidae) in the National Museums of Scotland, with nomenclatural changes, taxonomic notes, rearing records and special reference to the British check list. Part 4, Tribe Phygadeuontini, subtribes Mastrina, Ethelurgina, Endaseina (excluding Endasys), Bathytrichina and Cremnodina. – Entomologist's Gazette 61:187-206.

Torréns, J. & Tortosa, O. 2008: Redescripción de Mastrus ridibundus (Hymenoptera: Ichneumonidae), parasitoide introducido en la Argentina para el control de Cydia pomonella (Lepidoptera: Tortricidae). – Revista de la Sociedad Entomológica Argentina 67: 109-112.

Yu, D. S., van Achterberg, K. & Horstmann, K. 2005: Biological and taxonomical information: Ichneumonoidea 2004. – Taxapad Interactive Catalogue, Vancouver.